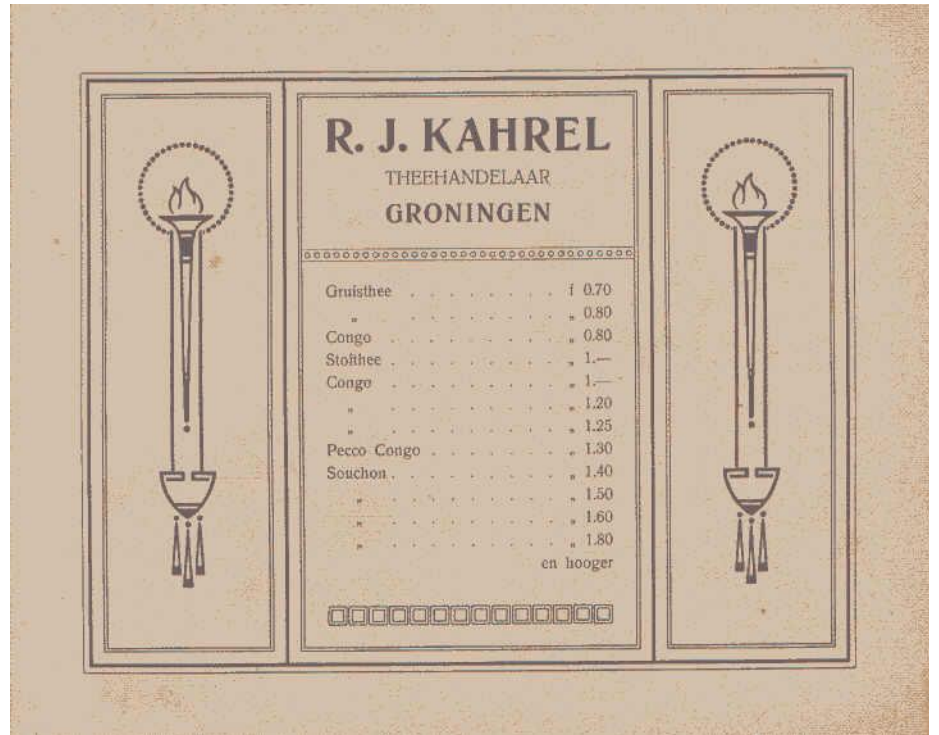

KAHREL'S THEE
 Wat de keur is op Goud en Zilver
 Is de naam KAHREL op een pakje THEE

Kahrel R.J. Kahrel Theehandelaar Groningen

De firma R.J. Kahrel was een theeplanter met plantages in Nederlands Indië en theehandels in Groningen en in Duitsland.

Kahrel begon rond 1910 met een serie bruine reclameprentbriefkaarten met afbeeldingen van Hollandse meesters. Daarna volgde een groot aantal prentbriefkaarten van pittoreske schilderijen van o.a. Gerstenhauer en Oudes, waarin vaak een reclame voor het bedrijf werd aangebracht. Veel van deze kaarten zijn ook door andere bedrijven uitgebracht met een eigen opdruk.

Al vroeg aan het begin van de eeuw bracht Kahrel het eerste album uit, *Album der Thee-Kultuur op Java*, een klein maar bijzonder mooi Jugendstil insteekalbum met 40 zwart-wit glansfoto's met een beschrijvende tekst. Dit album wordt wel gedateerd op 1920, maar gezien de uitvoering die direct aansluit bij de fotoalbums en zwartjesalbums van de periode 1890-1905 en de Jugendstil decoratie is het aannemelijk dat het veel eerder is gemaakt, omstreeks 1908. De theeprijzen achterin het album bevestigen dat het vóór de Eerste Wereldoorlog is verschenen.

Daarnaast gaf Kahrel tot de eerste crisis van 1917-1920 diverse series reclameplaatjes uit, overwegend afkomstig uit Duitsland, zonder album.

Pas in de tweede crisistijd in 1932 volgde het tweede en bekendste album *Roofdieren in Artis*, uitgevoerd als een oblong fotoalbum met glanzende zwart-wit foto's compleet met semidoorzichtige schutvellen tussen de bladen. Dit album vertoont uiterlijk enige gelijkenis met het grotere album Indië van Droste, die net als Kahrel een sterke voorkeur voor bruin had. Het is geschreven door Dr. A. Sunier, directeur van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra”. Sunier zond het album ter bespreking aan de landelijke dagbladen, om reclame te maken voor de dierentuin.

Enkele jaren later volgde een groot vierkant album met bindkoord, *Uit de vogelwereld van Midden-Europa*, met 180 kleine “sigarettenplaatjes”. De plaatjes en de teksten van dit album zijn overgenomen van het Duitse album “Aus Deutschlands Vogelwelt”, deel 5 van de reeks gemeenschappelijke uitgaven van de Duitse sigarettenbedrijven Die Welt in Bildern (1930). Dit derde album is als gevolg van de grote recessie zeer zeldzaam gebleven.

1

„Oom Kahrel heeft groot nieuws”

Naast Thee nu ook Koffie van Kahrel overal verkrijgbaar. En wel: beter verzorgde, in blik verpakte B.V. Koffie. Natuurlijk zal iedere huisvrouw zich haasten er een proef mee te nemen. De uitslag laat geen twijfel: Zij zal Oom Kahrel dankbaar zijn.

Prijzen: 25-30-35-40 ct. p. halfpoods-blik

KAHREL'S KOFFIE

BETER VERZORGD-VERPAKT IN BLIK

In de grote recessie wordt de thee-handel een te smalle basis. In januari 1938 lanceert Kahrel eerst een reclamecampagne in de geïllustreerde bladen. ‘De naam „Kahrel” wordt door theeplanters en theekenners met bijzondere achting genoemd’, aldus de advertenties. Eind januari volgt de mededeling dat Oom Kahrel nu ook koffie gaat leveren.

In de zestiger jaren ging Kahrel samen met de koffiebrander Drie Mollen in 's-Hertogenbosch. Drie Mollen gebruikte de afbeelding van Oom Kahrel in zijn bedrijfslogo. Dit bedrijf is later opgegaan in de multinational United Coffee.

KAHR01

Album der Thee-Kultuur op Java

12 bladen met 40 ingeschoven zwart-wit glansfoto's. (circa 1908)

Prijs: 60 cent inclusief porto.

Kenmerken

De omslag van dit bijzondere, kleine fotoalbum (25 x 20,4) is fraai versierd met Jugendstilmotieven in reliëf en gouden belettering. De gehele kaft is bekleed met gelakt linnen.

Het inschuifalbum telt één voorloopblad met aan weerszijden tekst, gevolgd door 10 dikke bladen met aan de voorzijde een raam voor vier foto's en aan de achterzijde de vervolgttekst. De bladen zijn van dik grijs papier op linnenbasis. De 10 bladen met foto's bestaan uit een dik karton waar een dubbel blad omheen geslagen en opgeplakt is, waaruit aan de

voorzijde vier openingen voor de foto's zijn gestanst. De fotobladen zijn geplakt nadat elk blad op het bindlinnen is genaaid. De stevigheid heeft als resultaat gehad dat de vrij zeldzame albums doorgaans nog in goede staat verkeren. De foto's zijn bij pakken thee verspreid. Ze komen oorspronkelijk voor als echte glanzende zwart-wit (sepia) foto's. Op de achterzijde werd een stempel gezet met de tekst: "Album en beschrijving wordt na ontvangst van 60 Ct franco toegezonden." Deze tekst wekte kennelijk verwarring; was er een album en daarnaast nog een beschrijving? Daarom werd later de tekst op het stempel veranderd in: "Album met beschrijving ....".

In een heruitgave werden de foto's gedrukt op mat karton en werd de tekst op de achterzijde gedrukt; deze foto's bestaan in lichtgroen met zwart, en als ingekleurde in lichte pasteltinten.

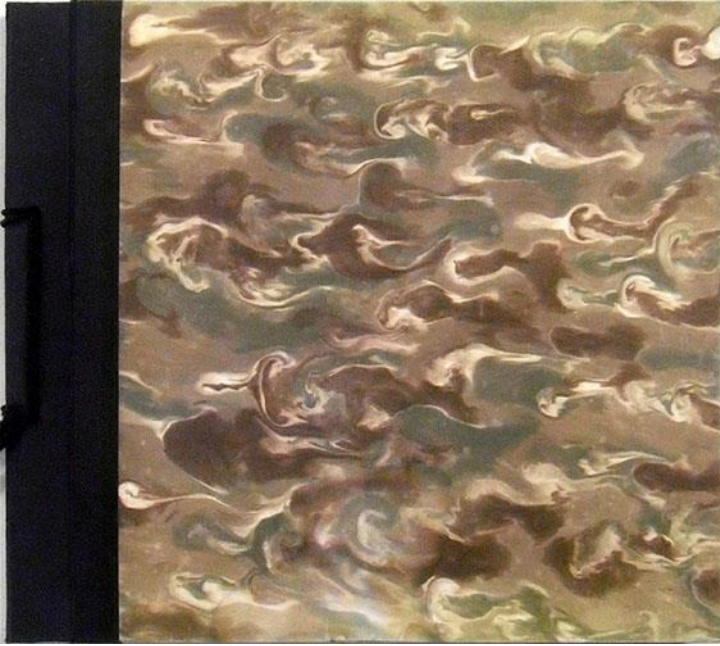
Inhoud

Op de 12 tekstpagina's wordt het verhaal van de theecultuur gedaan, op de eerste twee pagina's de algemene inleiding, direct gevolgd door telkens één paragraaf op de tweede en volgende pagina's waarin de beschrijving wordt gegeven van de vier foto's op de naastliggende fotopagina. De foto's zijn volgens de inleiding gemaakt op een van de eigen plantages van het bedrijf. De foto's zijn niet genummerd. Elke foto wordt met name vetgedrukt genoemd in de beschrijving. Op elke foto is de titel zoals in de tekst genoemd mee afgedrukt, zodat de plaats van de foto herleid kan worden. Daarnaast is op elke foto langs de rechterzijde de bedrijfsnaam afgedrukt in de stijl van veel zwartjes.

In de laatste regels wordt nog reclame gemaakt voor de hoge kwaliteit van Kahrel's thee, die wel wat meer kost dan mindere kwaliteit thee:

KAHREL'S THEE à f 1. is een délice, terwijl f 1.25 en f 1.50 het fijnste bieden wat leverbaar is.

KAHR02
Uit de vogelwereld van Midden-Europa

10 bladen om 180 plaatjes op te plakken, 9 per pagina. (1931 of later)

Kenmerken

Dit vierkante album van 28 x 25,5 cm heeft geen opdruk op de voorkant, en Kahrel is er niet in vermeld. De firmanaam is alleen achterop de plaatjes genoemd. Het album is gebonden met een koord en de platten zijn scharnierend, zoals bij een fotoalbum uit de dertiger jaren. Het album bevat slechts 10 bladen met aan weerskanten 9 plaatjes in een vierkant. Onder elk plaatje is een beschrijvende tekst gedrukt.

De dunne lithoplaatjes van 60 x 40 mm hebben de titel en het nummer op de achterkant, en de hele beschrijvende tekst die in het album onder het plaatje staat.

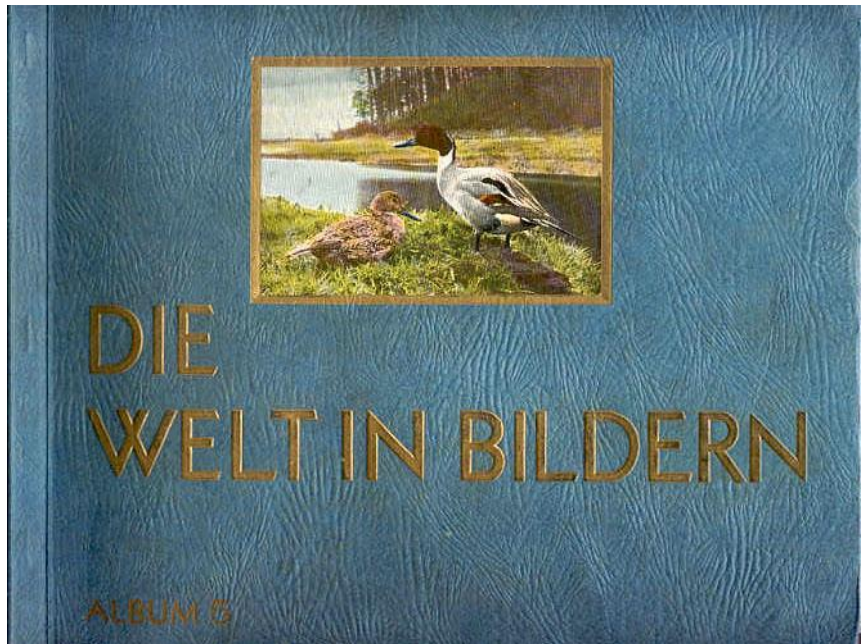
De 180 plaatjes en de teksten zijn overgenomen van een van de bekende albums van de Duitse sigarettenindustrie, Die Welt in Bildern Album 5 "Aus Deutschlands Vogelwelt" door Hans von der Nordmark (in de Battenberg catalogus gedateerd 1930). Het Duitse album is kleiner, oblong, met 6 plaatjes per pagina en veel tekstbladen tussengevoegd. De teksten zijn volledig uit het Duitse album overgenomen en volgen in grote lijnen de Duitse tekst op de voet.

Beeld No. 4 De keizer adelaar
 (Aquila heliaca) (jeugdkleed)

In het kreupelhout aan de rivieren hebben de adelaars hun nest. Sinds jaren broeden zij daar en het nest groeit ieder jaar in de hoogte en in de breedte. Er liggen weder 2 eieren in het nest en eindelijk kruipen de jongen er uit. Na twee maanden kunnen zij beginnen te vliegen. Het sterkere vrouwtje slaat haar eerste haas. De klauwen houden de buit vast en trots kijkt de overwinnaar in het rond.

Bild No. 4 Der Kaiseradler
 (Jugendkleid) (Aquila heliaca)

In der Bruchwaldung am Flusse hat ein Kaiseradlerpaar seinen Horst. Seit Jahren brütet es dort, und das Nest wächst alljährlich in Höhe und Breite. Wieder liegen zwei Eier im Nest, und endlich schlüpfen die Jungen ...?? Nach zweimonatlicher Pflege sind sie flügge ?? Erst jagen sie mit den Eltern, dan heißt's allein das Beutetier bezwingen. Das stärkere Weibchen schlägt seinen ersten Hasen, und stolz blickt der Sieger in die Runde.

Inhoud

De plaatjes zijn verdeeld in series van 3 of 6 ??

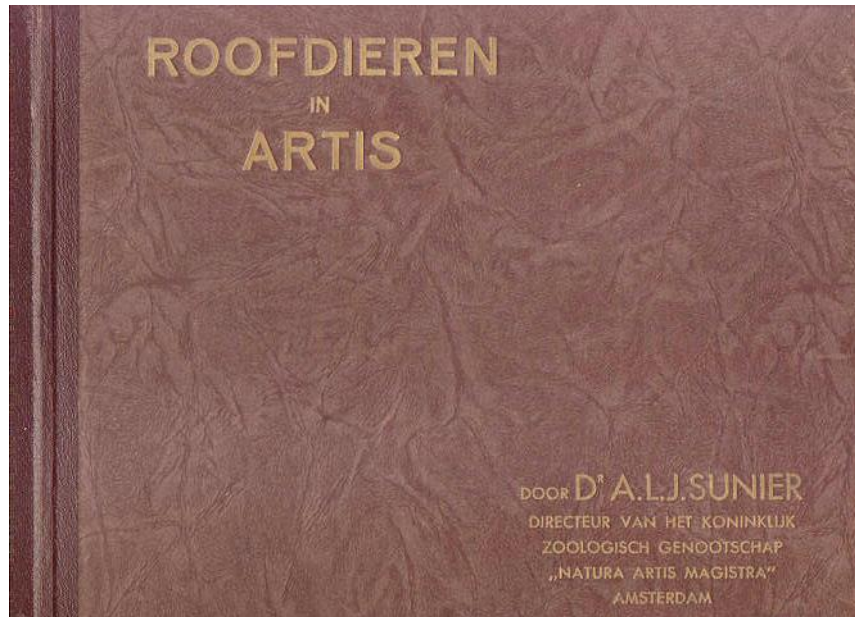
Plaatje 1. De zeeadelaar, op ware grootte

KAHR03

Roofdieren in Artis

Roofdieren in Artis. Door Dr. A.L.J. Sunier, Directeur van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra”. Amsterdam. Aangeboden door: R.J. Kahrel in thee Groningen. 1932.

43 pagina's vanaf het titelblad, met semitransparante schutvellen tussen de bladen vanaf het eerste fotoblad (pag. 5 en 6). 90 kleine plaatjes, 20 dubbele plaatjes en 10 vierdubbele plaatjes om op te plakken op aparte mee genummerde fotobladen.

Kenmerken

Dit album is uitgevoerd als een klassiek fotoalbum, met de omslag met scharnierende platten bekleed met kunstleer. Het bevat slechts 22 stevige bladen, met opvolgbladen waardoor de band toch een behoorlijke dikte heeft, en semitransparante schutbladen tussen de bladen met foto's. Het album is van het volle kwarto oblong formaat, 31 x 24 cm.

De titelinformatie op het voorplat is gedrukt in goud, de achterzijde en de rug zijn blanco.

Het album bevat slechts 15 pagina's tekst, alle andere pagina's zijn bestemd voor de 120 foto's. Hierdoor en door de uitvoering van de plaatjes als glanzende zwart-wit foto's heeft dit boek meer weg van een oud familiealbum dan van een plaatjesalbum. Dat wordt nog een versterkt door de huiselijkheid van de kiekjes.

De kleine plaatjes van 75 x 49 mm zijn genummerd van 1 – 90, de 20 dubbele plaatjes zijn genummerd A – T, de 10 vierdubbele platen van briefkaartformaat zijn genummerd van AA – JJ.

Inhoud

Het boek is geschreven door de directeur van Artis, dat toen nog een vereniging was. Vaak wordt verondersteld dat Portielje, die vanaf 1925 enkele albums voor Verkade schreef, waaronder de twee bekende Artis-albums (1939-1940), de directeur was. Portielje had echter de functie van "inspecteur van de levende have" bij Artis.

In de 15 pagina's doorlopende tekst, zonder indeling in hoofdstukken en paragrafen, probeert Sunier enig inzicht te geven in de aard en het leven van roofdieren – vooral van de katachtige – en van hun leven in de dierentuin Artis. Hij doet dat op een serieuzere, maar toch zeer leesbare, wijze dan Portielje. Dat er veel onkunde heerste moge blijken uit de diverse anekdotes die hij daarover vertelt, zoals de navolgende (ingekort).

I.L. Jong van Sumatraansche tijgerin Diana, ruim 2½ maand oud

Men mag veilig aannemen dat een enorm hoog percentage van alles, wat door vele z.g. dierenvrienden en dierenbeschermers over den aard en de eigenschappen van het dier geschreven wordt, volslagen onjuist, ja, ik zou eigenlijk moeten zeggen de grootst mogelijke onzin is. .... Daarbij behoeven dergelijke mensen het natuurlijk niet alle zoo bar te maken als de dame, die mij enige jaren geleden voortdurend lastig viel met brieven, waarin ik aangemaand werd nu eindelijk toch eens met een vegetarisch diët voor de leeuwen te beginnen ! Mevrouw wilde die mooie dieren toch zoo gaarne van hun naren „bloeddorst” en „moordlust” genezen en waar zij nu in een of ander, blijkbaar door dierenvrienden, tevens grondige dierenkenners(!) geredigeerd blaadje gelezen had van roofdieren, die vegetariër geworden waren, meende zij, dat onze plicht hier in Artis geen ander was, dan van stonde af aan onze leeuwen elken dag wat minder vleesch en wat meer spinazie te voeren !

